



Budapesti Könyvtári Központ
Büntető Kollégium
15.B.18/2018/165
2019. 01. 28

Magyarország Alkotmánybírósága

Ügyszám: IV/01848-2/2019

1015 Budapest, Donáti utca 45.

2020 JAN 06.

Érkezési mód: személyesen / postán /
győzködésben / e-mailen / faxon

Előadó: 1 Melléklet: 3

Példány:

Kezelőjogi

Melléklet:

db

A Budapest Környéki Törvényszék útján

Tisztelt Alkotmánybíróság!



... képviseletében eljárva (ügyvédi meghatalmazás P/1. szám alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 44. § (2) bekezdés a) pontját, mint Alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezést semmisítse meg, egyúttal a Fővárosi Ítéltábla 2019. június 26. napján 6.Bf.57/2019/20. számú másodfokú ítéletét a Budapest Környéki Törvényszék 15.B.18/2018/43. számú elsőfokú ítéletére kiterjedően, mint olyan Alaptörvény-ellenes bírói döntéseket, amelyekben a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontját alkalmazta a bíróság, semmisítse meg. Emellett kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy a jelen alkotmányjogi panasz-eljárást követő, Indítványozó büntetőperében zárja ki a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja alkalmazhatóságát.

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének B) cikk (1) bekezdése (jogállamiság elve), Q) Cikke (a magyar jog és a nemzetközi jog összhangjának biztosítása), II. Cikke (emberi méltósághoz való jog) és a III. Cikke, (kínzás és-embertelen bánásmód tilalma).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját.



Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy a megtámadott jogszabályi rendelkezést olyan ítéletekben alkalmazták, amelyek az Indítványozó büntető-ügyében születtek, azokban Indítványozó elítélte minőségben vett részt. Az ítéletek Indítványozóra tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést szabtak ki, amelyből Indítványozó még feltételesen sem bocsátható szabadságra. Ezzel sérült az alábbiakban részletesen kifejtendők szerint az Indítványozó Alaptörvényben foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmához való joga, emberi méltósághoz való joga, ezen két joggal összefüggésben a jogállamiság elve és a vállalt nemzetközi kötelezettség betartása.

A Budapest Környéki Törvényszék 15.B.18/2018/43. sz. ítéletét (a továbbiakban: elsőfokú ítélet) **P/2. számon** mellékelem, a Fővárosi Ítéltábla 6.Bf.57/2019/20. számú másodfokú ítéletét (a továbbiakban: másodfokú ítélet) pedig **P/3. számon** mellékelem. A Fővárosi Törvényszék a másodfokú ítéletet 2019. június 26. napján hozta meg, így az Abtv. 30. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében jelen beadvány a Budapest Környéki Törvényszéknél került előterjesztésre.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” mely egyben bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség is (Abtv. 29. §), ugyanis az Indítványozó tényleges életfogytiglan szabadságvesztésre (TÉSZ) ítélte személy. A TÉSZ-ről a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság vagy EJEB) többek között a 73593/10. számú határozatában kimondta, hogy az sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény) 3. Cikkében foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmát. A TÉSZ-ről és általánosságban a kínzás és embertelen bánásmód tilalmának alkotmányos tartalmáról és hatáiról a t. Alkotmánybíróság mindezig érdemben nem foglalt állást. A bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról tehát a t. Alkotmánybíróságnak feltétlenül döntenie kell.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri adatai zártan kezelését.

Tekintettel az ügy rendkívül nagy dogmatikai és gyakorlati jelentőségére - valamint arra, hogy jelenleg is számos elítélte tölti tényleges életfogytiglan szabadságvesztését illetőleg esetlegesen ilyen büntetés kiszabásával kapcsolatos számos büntetőeljárás van folyamatban -, kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy az Indítványozó panaszát sürgősséggel tárgyalja.

I. Tényállás

1. Az Indítványozót a Budapest Környéki Törvényszék a 2018. november 26. napján 15.B.18/2018/43. számú ítéletével tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre ítélte a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával.
2. Indítványozó enyhítésért, a büntetőügyben a képviselőjét ellátó védője elsődlegesen eltérő tényállás és jogi minősítés megállapítása és a büntetés enyhítése érdekében fellebbezett. Az ügyben másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 6.Bf.57/2019/20. számú jogerős ítéletével az elsőfokú ítéletet egy – a jelen ügy szempontjából – nem releváns kérdésben megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, azonban a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés tekintetében helybenhagyta azt.
3. Indítványozót a Büntető törvénykönyvről 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 44. § (2) bekezdés a) pontja kógens rendelkezése értelmében ítélte a bíróság tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre. A Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja az adott ügy egyedi körülményeinek mérlegelési lehetőségét abszolút kizárja, lényegében megvalósítja a „három csapásként” is elhíresült jogintézményt. Azaz kötelezően előírja az erőszakos többszörös visszaesőkre alkalmazandó, feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával megvalósuló tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést. Ez a jogszabályi rendelkezés pedig kötelezően alkalmazandóvá teszi az erőszakos többszörös visszaesők esetében a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 46/A-46/H. §§-ban foglalt rendelkezéseket. A Bv.tv. hivatkozott rendelkezései értelmében a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre ítélt esetben 40 év kitöltését követően kell kegyelmi eljárást lefolytatni.



II. A nemzetközi sztenderdekre való hivatkozás

4. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéséről az EJEB számos döntésében foglalt állást, e büntetési nemmel kapcsolatban több elvi jelentőségű megállapítást tett, amelyek nemzetközi sztenderdként funkcionálhatnak.

5. Előljáróban a nemzetközi sztenderdekkel kapcsolatban – különös tekintettel az Egyezményre – rámutatok arra, hogy az Egyezményt a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették és veszik jogalkalmazói tevékenységük során. Mi több, az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok nem pusztán figyelembe veszik, hanem egyfajta kötelező minimum sztenderdként tekintenek a strasbourgi gyakorlatra, mely alá a magyar jogvédelmi szint semmi szín alá nem mehet. Ebben a körben az Alkotmánybíróság *expressis verbis* kimondta, hogy egyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (mint például az Egyezmény). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság (és a rendes bíróságok) által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Bíróság által kibontott) jogvédelem szintje.

6. A *pacta sunt servanda* elvéből [Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát a jogalkotónak és az Alkotmánybíróságnak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha az utóbbi saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne (1718/B/2010. AB határozat). Minthogy a jelen beadványban hivatkozott alapjog – a kínzás és embertelen bánásmód tilalma – védelme hasonló módon szerepel mind az Egyezményben, mind az Alaptörvényben, tisztelettel kérem, hogy az idézett strasbourgi gyakorlatra figyelemmel is hozza meg a t. Alkotmánybíróság a döntését.

7. A t. Alkotmánybíróság ezt külön is megerősítette a 36/2013. (XII. 5.) AB határozatában, ahol kimondta, hogy abban az esetben, ha egy adott hazai jogszabály azonos tartalmú az Egyezményben, vagy annak valamelyik Kiegészítő Jegyzőkönyvében foglalt joggal, vagy ha e jog biztosítására irányuló kötelezettség teljesítését szolgálja, az Alaptörvény Q) cikkéből az is következik, hogy az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell az adott jogszabály (vagy jogszabályi rendelkezés) olyan értelmezésétől, amelynek elkerülhetetlen következménye a

vállalt nemzetközi jogi kötelezettség megsértése és Magyarország sorozatos elmarasztalása lenne a Bíróság előtt.

8. A fentiekén túl a strasbourgi joggyakorlatot azért is figyelembe kell vennie a t. Alkotmánybíróságnak, ugyanis az nem pusztán egy nemzetközi szerződés – az Egyezmény a magyar jog szerves része. Az Egyezményt ugyanis az 1993. évi XXXI. törvény közvetlenül inkorporálta a magyar jogrendszerbe, így az abban foglalt jogok közvetlenül alkalmazhatók és alkalmazandók a magyar rendes bíróságok eljárásában, hasonlóan bármely más törvényhez. Minthogy azonban az Egyezményben foglalt egyes jogok tartalmát elsődlegesen a Bíróság bontja ki, így értelemszerűen annak esetjogát is figyelembe kell venni jelen eljárásban az ítélet meghozatalakor. Mindezt jelen konkrét ügyben erősíti az a tény is, hogy a t. Alkotmánybíróság a TÉSZ alkotmányosságáról máig nem döntött. Ezért célszerűnek látszik, ha ezen jog vonatkozó tartalmát a meghatározó és az előbbieken kötelező erővel bíró strasbourgi esetjog alapján határozzuk meg.



III. A Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének okai

A. A jogállamiság elvének és a magyar jog és a nemzetközi jog összhangjának biztosítása kötelezettség megsértése

- *Az Egyezmény kötelező ereje*

9. Az Alkotmánybíróság a 6/2014. (II. 26.) AB határozatában foglalkozott az Alaptörvény Q) cikkének és B) cikkének sérelmével olyan esetben, amikor az EJEB elmarasztalja Magyarországot. Bár ez az Alkotmánybíróság határozat bírói kezdeményezés alapján született és normakontrollra irányult, az abban foglalt elvek azonban irányadóak jelen ügyre is analógia útján, hiszen az EJEB elmarasztalás az Indítványozó ügyében is az eljárás(ok) alapját adta és adja.

10. Az Alkotmánybíróság a következőket mondta ki az említett határozat 29-31. pontjaiban. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése azt a kötelezettséget rója az államra, hogy nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítsa a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

11. E rendelkezés megfelel az előző Alkotmány 7. § (1) bekezdésében foglalt szabálynak, ezért az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolásának [33] bekezdésében foglaltak szerint figyelembe vette az erre vonatkozó korábbi gyakorlatát. A 7/2005. (III. 31.) AB határozatban a testület rámutatott arra, hogy a jogállamiság alkotmányos elve [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, jelenleg: Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] jelenti egyrészt a jogalanyok belső jognak (az Alaptörvénynek és az alkotmányos jogszabályoknak) való alávetettségét, másrészt a magyar állam által vállalt nemzetközi jogi kötelezettségeknek való megfelelést. A jogállamiság tételéhez képest az Alkotmány 7. § (1) bekezdése speciális alkotmányos rendelkezés, amely a belső jogi rendelkezések és a vállalt nemzetközi kötelezettségek egymáshoz való viszonyát rendezi. A nemzetközi kötelezettségvállalás végrehajtása (adott esetben a szükséges jogalkotási feladat teljesítése) a jogállamiságot, ezen belül a nemzetközi jogi kötelezettségek jóhiszemű teljesítését magába foglaló Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből, valamint a nemzetközi jog és belső jog összhangját megkövetelő 7. § (1) bekezdésből fakadó kötelesség, amely attól a pillanattól fennáll, amikortól a nemzetközi szerződés (nemzetközi jogi értelemben) kötelezi Magyarországot. [ABH 2005, 83, 85-87.]



12. A nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettség – akár annak ellentétes jogszabály megalkotásával történő – megszegése tehát nem csupán az Alaptörvény Q) cikkének (2) bekezdésével, de a jogállamiságot biztosító B) cikk (1) bekezdésével is ellentétes.

13. Az említett AB gyakorlatból egyértelműen következik az Egyezmény általános kötelező ereje. Az Egyezmény kötelező erejének számos további nyilvánvaló oka van. Először is, az Egyezmény nem pusztán egy nemzetközi szerződés, hanem magyar törvény is, azt a magyar jogba az 1993. évi XXXI. törvény inkorporálta, már pusztán ezen az alapon bizonyítható lenne közvetlen alkalmazhatósága és alkalmazandósága. Magyarországra kötelező hatálya nem vitatható, melybe beletartozik a jogalkotó és a jogalkalmazó szervek is.

14. Az Egyezmény 1. Cikke a következőképpen rendelkezik: *„A Magas Szerződő Felek biztosítják a joghatóságuk alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény I. Fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat.”*

15. Ez a kötelezettség nem pusztán „az államot” terhelő kötelező absztrakt kötelezettség, hanem annak minden szervére érvényes. A törvényalkotó Országgyűlésre éppúgy kötelező, mint a jogalkalmazó bíróságokra, az intézkedő rendőrré stb. Mindenkire kötelezettséget tartalmaz, akinek cselekménye az államnak betudható. A jogalkotó tehát nem alkothat olyan jogszabályt, ami ellentétes lenne az EJEB gyakorlata által kialakított elvi megállapításokkal, és így végső soron az Egyezménnyel. Továbbá a bíróságoknak és az Alkotmánybíróságnak is kötelező tehát az Egyezményben foglalt jogok érvényre juttatása. Az érvelés megint csak megállhatna ezen a ponton, hiszen innentől kezdve logikus és evidencia, hogy az Egyezményes jogok tartalmát az EJEB bontja ki, így az egyes jogokra vonatkozó esetjog – akár magyar ügyben, akár más ország tekintetében került konkrétan kimondásra – kötelező iránymutatásul szolgál.

16. Ezt az evidenciát az Egyezmény 32. Cikke is rögzíti, mikor kimondja: *a Bíróság joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos minden olyan ügyre kiterjed, amelyet a 33., a 34., 46. vagy 47. Cikknek megfelelően elé terjesztettek. Ha a Bíróság joghatósága vitatott, a kérdésben a Bíróság határoz.*

17. Az EJEB a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kérdésével foglalkozott például a [REDACTED] magyarország-ügyben ([REDACTED] [REDACTED]).



illetve számos nem magyar vonatkozású ügyben is. Ezekben a – nem magyar – ügyekben kibontott elvi tételek – melyek meghatározzák az egyes egyezményes jogok tartalmát – ugyanakkor kötik a magyar bíróságokat, amint ez egyértelműen következik a már idézett 32. Cikkéből az Egyezménynek. Ezen bírósági döntések nélkül ugyanis nem lehet pontosan tudni, hogy mi az egyes jogok pontos jelentése, lehetetlen lenne egységes európai jogvédelmet biztosítani nekik. Megjegyzem, a „tisztá” magyar ügyekben is „egyb” joggyakorlat van, hiszen a Bíróság épít saját esetjogára és azt – értelemszerűen – saját korábbi, a legkülönbözőbb államok ellen hozott hasonló típusú ügyekből meríti. Nem kivétel ez alól a magyar TÉSZ határozat sem; a [REDACTED] 20-nál is több határozatra hivatkozott az EJEB, mely között csak egy magyar ügy volt.

18. Visszatérve az Egyezmény kötelező erejére, az Alkotmánybíróság ebben a körben kimondta, hogy az Alaptörvény ezen szabályából egyebek között az következik, hogy a nemzetközi jog és magyar jog összhangjának biztosítása elsődlegesen jogalkotói feladat, továbbá valamennyi állami szervnek kötelezettsége, amikor a jogszabályokat értelmezni kell. Ez azt jelenti, hogy egyfelől az Egyezmény szabályait tartalommal megtöltő EJEB esetjoggal, mint nemzetközi joggal nem alkothat ellentétes jogszabályt a jogalkotó, másfelől pedig az alkalmazandó jogszabályt a nemzetközi jogra is figyelemmel, azzal összhangban kell értelmezni (6/2014. (II. 26.) AB határozat, 39. pont).

19. Az Alkotmánybíróság azt is kimondta (ahogyan korábban ebben a beadványban is hivatkoztam), hogy:

- „Egyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (például a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya és az Emberi Jogok Európai Egyezménye). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Emberi Jogok Bírósága által kibontott) jogvédelem szintje. A pacta sunt servanda elvéből [Alkotmány 7. § (1) bekezdés, Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát az Alkotmánybíróságnak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző "precedens-határozataiból" ez kényszerűen nem következne." (ABH 2011, 290, 321.; lásd: 166/2011 (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 545.; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [67]).(...)



- *Abban az esetben, ha egy adott hazai jogszabály azonos tartalmú az Egyezményben, vagy annak valamelyik kiegészítő jegyzőkönyvében foglalt joggal, vagy ha e jog biztosítására irányuló kötelezettség teljesítését szolgálja, az Alaptörvény Q) cikkéből az is következik, hogy az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell az adott jogszabály (vagy jogszabályi rendelkezés) olyan értelmezésétől, amelynek elkerülhetetlen következménye a vállalt nemzetközi jogi kötelezettség megsértése és Magyarország sorozatos elmarasztalása lenne a Bíróság előtt” (kiemelések tölem – 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, 26-28. pontok).*

20. Az Alkotmánybíróság a jogalkotó és a bírósági ítélkezés felett is alkotmányossági kontrollt gyakorol. Ezen kontrol gyakorlása során a fentiek értelmében az EJEB gyakorlatra, mint magyar minimum alkotmányossági sztenderdre is alapítja a testület az ítélkezését. Így az EJEB gyakorlatának figyelmen kívül hagyásával megalkotott jogszabálynak, és az arra alapozott bírósági ítéletnek megsemmisítésére is kell vezessen.

21. Végezetül ebben a körben megjegyzem, hogy bár t. Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata az, hogy az alkotmányjogi panasz keretében az Alaptörvény B) Cikkére alapított panaszokat nem vizsgálja – dacára annak, hogy ezt *expressis verbis* sem az Alaptörvény, sem az Abtv. nem zárja ki – ezt jelen esetben és egyébként általánosságban is meg kellene tennie.

22. Ennek oka a már többször idézet (saját) gyakorlata, mely szerint minimum sztenderdként tekint a strasbourgi esetjogra. Az EJEB gyakorlata szerint a jogszerűség és jogállamiság elve (rule of law) az összes egyezményes jogra kiterjedő követelmény, melynek szubsztantív következményei is vannak az egyes Egyezményes jogok tekintetében (lásd pl. Rekvényi v., Hungary, no. 25390/94, § 59.)

23. Amennyiben tehát az EJEB az egyes jogok, így a kínzás, embertelen büntetés tilalmát kimondó 3. Cikk tekintetében is megköveteli a jogállamiság elvének érvényesülését, úgy a t. Alkotmánybíróság sem tehet mást – az ezzel ellentétes vélekedés arra az eredményre vezetne, hogy a strasbourgi minimum sztenderd alá megy a magyar alkotmányos gyakorlat.



B. Az emberi méltósághoz való jog és a kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértése – Alaptörvény II. és III. Cikk


A Bíróság esetjoga

a) *általános elvek*

24. Az Egyezmény 3. Cikkét az Egyezmény egyik legalapvetőbb cikkének kell tekinteni, amely az Európa Tanácsot megalkotó demokratikus társadalmak alapértékeit testesíti meg (lásd: *Pretty v. Egyesült Királyság*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). Ellentétben az Egyezmény más rendelkezéseivel, abszolút módon van megfogalmazva, kivétel, fenntartás, az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés lehetősége nélkül (lásd, *inter alia*: *Chahal v. Egyesült Királyság*, 1996. november 15., § 79, *Reports* 1996-V).

25. Az embertelen bánásmódnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy a 3. Cikk hatálya alá essen. Ezen minimumszint értékelése relatív, az eset összes körülményétől függ, mint például a bánásmód természetétől és körülményeitől, időtartamától, fizikális és mentális hatásától, és bizonyos mértékben, az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd: *Costello-Roberts v. Egyesült Királyság*, 1993. március 25., § 30, Series A no. 247-C, és *A. v. Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., § 20, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI).

26. A Bíróság szerint a bánásmód „embertelen”, ha *inter alia* szándékos, hosszú órákon keresztül alkalmazzák és tényleges fizikai sérülést vagy erős pszichés és szellemi szenvedést okoz (lásd: *Labita v. Olaszország* [GC], no. 26772/95, § 120, ECHR 2000-IV). A bánásmód akkor értékelhető „megalázónak”, ha a félelem, szenvedés és alsóbbrendűség érzését kelti az áldozatokban, mely alkalmas arra, hogy megalázza és lealacsonyítsa őket, valamint, hogy esetlegesen megtörje fizikai és lelki ellenállásukat (lásd: *Hurtado v. Svájc*, 1994. január 28., a Bizottság véleménye, § 67, Series A no. 280, és *Wieser v. Ausztria*, no. 2293/03, § 36, 2007. február 22.).

27. A fenti alapelvek vonatkoznak a TÉSZ-re is. A Bíróság esetjoga tilalmazza a TÉSZ-t, és azt a leghosszabb időtartamot is meghatározzák, mely után lehetővé kell tenni az érintett feltételes szabadulását. A vonatkozó tételmondatok a  *v. United Kingdom* 2014 május 20-án kelt, 66069/09, 130/10 és 3896/10 számú döntés 103-122. pontjaiban vannak élesen és egyértelműen megfogalmazva, mely határozat nagykamarai határozat.



28. Ebben a körben hangsúlyozni kell egy fontos dolgot az EJEB eljárásával kapcsolatban. Az EJEB eljárása kétszintű. Főszabályként az érdemi ügyek 7 tagú Kamarákban dőlnek el, az esetjog 90%-a kamarai döntésekből származik. A legfontosabb, elvi jelentőségű ügyekben – és ilyen volt a TÉSZ is – a Bíróság legfőbb szerve, a Nagykamara dönt, mely egyébként 17 bíróból álló testület. A nagykamarai határozatokat később hozott kamarai ítéletek nem ronthatják le, ebből a szempontból feltétlen alsóbb fokú bíróság-Kúria viszonyban állnak egymással, ha magyar eljárásjogi analógia útján kívánjuk megérteni a kérdést.

b) a tényleges életfogytiglan szabadságvesztéssel kapcsolatos esetjog

29. A vonatkozó esetjogot a Bíróság a [REDACTED] [REDACTED] fejtette ki, melyet a [REDACTED] is megismétel. Az ominózus és jelen ügy lelkét adó 25 éves szabály szó szerint csak a [REDACTED] szerepel, de a fentebb kifejtettek értelmében jelen ügyben is irányadó.

30. A Bíróság esetjoga szerint az a választás, hogy adott állam miképpen szervezi meg saját büntető-igazságszolgáltatási rendszerét, ideértve a büntetések felülvizsgálatát és az elkövetők szabadon bocsátására irányadó rezsimeket, általában kívül esik az EJEB vizsgálódási körén. Az „igazságos és arányos büntetés” kérdése világszerte vita tárgya, ezért az államoknak mérlegelési szabadságuk van az egyes bűncselekmények büntetési tételeinek meghatározásakor, és az EJEB-nek nem feladata átvenni ennek a kérdésnek a megítélését. Az államok jogosultak életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést kiszabni felnőtt elkövetőkre olyan súlyos bűncselekmények esetén, mint például az emberölés minősített esetei. Az ilyen büntetés önmagában nem ellentétes az Egyezmény 3. cikkével vagy bármely más rendelkezésével. Különösen ez így van ez abban az esetben, ha a büntetés kiszabása a súlyosító és enyhítő körülmények „összemérése” az eljáró bíró mérlegelési szabadsága tartozik, tehát a TÉSZ kiszabása nem automatikus.

31. Mindemellett, az életfogytig tartó szabadságvesztés felvethet az Egyezmény 3. cikke szerinti problémákat, mégpedig abban az esetben, ha a kiszabott büntetés mértéke *de iure* és *de facto* egyáltalán nem csökkenthető. Az EJEB ebben a körben hangsúlyozta, hogy súlyos büntetések esetén sem sérti az Egyezmény 3. cikkét, ha az elítéltnak megvan a joga arra, hogy szabadulásának feltételeit és lehetőségeit a hazai jog alapján érdemben és időről-időre megfontolják. Sőt az sem, ha az elítélt szabadulásra irányuló kérelmét (akár többször)



elutasítják azon az alapon, hogy személye és szabadlábra helyezése még veszélyt jelentene a társadalomra. Az Egyezmény ugyanis lehetővé teszi a részes államok számára, hogy megvédjék a társadalmat az erőszakos bűncselekményektől, ideértve a súlyos bűncselekmények elkövetőinek folyamatos őrizetben tartását. Különösen így van ez emberölésért elítéltek esetében, és önmagában az a tény, hogy egy elítélt hosszú időt töltött börtönben, nem erőlteti el az államnak a társadalom védelmére vonatkozó tevőleges kötelezettségét, amelyet úgy is teljesíthet, hogy mindaddig az elítélt fogvatartásról intézkedik, amíg a fogvatartott szabadlábra helyezését a társadalomra veszélyesnek ítéli.

32. Annak megítélésakor továbbá, hogy egy életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés nem-csökkenhető, az EJEB azt vizsgálja, hogy a fogvatartottnak van-e reménye a szabadulásra. Amennyiben a nemzeti szabályozás reális lehetőséget nyújt a tényleges életfogytiglan büntetés felülvizsgálatára, megváltoztatására, megszüntetésére vagy a feltételes szabadlábra helyezésre, úgy az Egyezmény 3. cikke nem sérül.

33. Az Egyezmény axiómájának tartotta, hogy senkit nem lehet fogva tartani csupán azon az alapon, hogy annak büntető-politikai célja van, mint például büntetés, elterelés, a társadalom védelme vagy rehabilitáció. Ugyanis ezek a célok nem statikusak, hanem változnak a büntetés végrehajtása során. Bizonyos célok a büntetés kezdetén még indokolják a szabadságvesztést, később azonban esetlegesen már nem, emiatt csak a büntetés igazoltságának felülvizsgálata adhat az indokoltság kérdésében megfelelő választ.

34. A Bíróság azt is kimondta, hogy a szabadulás reménye nélküli szabadságvesztés azzal a kockázattal is jár, hogy az érintett sohasem bánja meg a bűnét, hiszen bármit tesz a bebörtönzött, bármilyen haladást ér el rehabilitációja, büntetése állandó marad. Így csak a büntetés növekszik az évek múlásával, hiszen minél tovább él a fogvatartott, annál hosszabb a szabadságvesztése. Mindezért, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés lehet jogos büntetés annak kiszabásakor, de az idő múlásával gyenge garanciája egy jogos és arányos büntetésnek. Az EJEB álláspontja szerint a tényleges életfogytiglani szabadságvesztést ábból a szempontból is vizsgálni kell, hogy összeegyeztethető-e az emberi méltósággal, melynek védelme az Egyezmény védelmi rendszerének lényege. Az EJEB megállapította, hogy megfigyelhető az az új európai trend, mely szerint minden fogvatartottnak joga van a rehabilitációra és a szabadulásra, ha a rehabilitáció megfelelő mértékű, és ez a fejlődés, mint büntetés-politikai cél egyre hangsúlyosabbá válik a büntetés vége közeledtével.

35. Összefoglalóan a Bíróság kimondta: a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés akkor összeegyeztethető az Egyezmény 3. cikkével, ha a büntetés kiszabása a súlyosító és enyhítő körülmények „összemérése” az eljáró bíró mérlegelési szabadsága alá tartozik, illetve ha a végrehajtás menetében legalább elvileg, de gyakorlatban ténylegesen kialakult metódusok szerint csökkenthető, mégpedig úgy, hogy azt a hatóságok felülvizsgálják abból a szempontból, hogy a fogvatartott mekkora fejlődést mutatott fel. Tekintettel azonban az államok széles mérlegelési szabadságára sem a felülvizsgálat formája, sem időpontja nem határozható meg egzakt módon. Ugyanakkor az EJEB - a nemzetközi jogösszehasonlítás eredményeit is figyelembe véve - leszögezte, hogy a felülvizsgálatnak legkésőbb az elítélést követő 25 éven belül meg kell történnie. Talán ez a [REDACTED] legfontosabb gyakorlati következménye: az elítélést minimálisan 25 év után felül kell vizsgálni.

36. A Bíróság továbbá leszögezte, hogy nem lehet elvárni egy fogvatartottól, hogy rehabilitációján dolgozzon, ha nem tudhatja, hogy szabadulására van-e esély. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt elítéltnak joga van tudni, hogy milyen feltételek esetén szabadulhat és milyen eljárás folyamatként. Amennyiben ilyen jogi mechanizmus nem létezik, úgy az nem összeegyeztethető az Egyezmény 3. cikkével. Jelen eljárás alapjául szolgáló ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezés, a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja, miszerint „[a] feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető erőszakos többszörös visszaeső”, alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés. Ugyanis a Btk. ezen rendelkezése kógens szabályként kínzó, megalázó büntetés kiszabását írta elő Indítványozóra. Ez a szabály, illetve az ezen a szabályon alapuló 6.Bf.57/2019/20. számú másodfokú ítélete, és a 15.B.18/2018/43. számú elsőfokú ítélete sértik az Alaptörvény III. Cikkét, mely szerint senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni a következő indokok alapján.

37. **A beadvány azzal a kérdéssel kíván foglalkozni, hogy mi a magyar alkotmányjog válasza arra kérdésre, hogy az a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés, – melyből legelőször 40 után van elvi lehetőség a büntetés kötelező kegyelmi eljárás körében történő felülvizsgálatára – összeegyeztethető-e az Alaptörvénnyel.** A TÉSZ-ről – mely mint a legsúlyosabb kiszabható szankció a büntető anyagi jog zárköve – mindezidáig az Alkotmánybíróság nem foglalt állást, így jelen beadvány tárgya kiemelt jelentőségű.



38. Ahogyan az EJEB is kiemelte, a kínzás, embertelen bánásmód tilalma abszolút szerkezetű jog, megsérteni még rendkívüli állapotban sem lehet. Nem vitatható, hogy önmagában egy szabadságvesztés büntetés – bár a szabadságelvonás adott esetben nagyfokú beavatkozás az érintett életébe és a bezártság ténye önmagában nagyfokú (lelki) szenvedést okozhat – nem sérti az Alaptörvény III. Cikkét és a II. Cikkét. Az államnak joga van a büntető jog rendszerét meghatározni és ahhoz is joga van, hogy a legsúlyosabb bűnelkövetőket akár életük végéig fogva tartsa.

39. Ez a büntető hatalom azonban nem korlátlan. Nem sértheti a kínzás és embertelen büntetés alkotmányos tilalmát és az emberi méltósághoz való jogot, mely sérthetetlen alapjog. Minden olyan büntetés, ami elveszi a szabadulás teljes reményét az elítélttől, a humán minimumát is nélkülözi. Hiszen mi más tesz emberré egy embert, mint a remény egy - az adott körülményekhez képest – jobb életben? Jelen esetben ez azt jelenti, hogy valaki legalább abban bízhat, hogy nem a börtön falai között fejezi be az életét, hanem szabad emberként. Aki csak kicsit is ismeri a magyar és nemzetközi börtön realitásokat és a hosszútávon fogvatartott emberek életkörülményeit, lehetőségeit és lehetséges vágyait, azt tudja: az említett vágy és remény a szabadulásban rendkívül fontos az érintettnek. Igazából az egyetlen fontos, értelmezhető dolog az életében, ehhez mér minden egyéb cselekményt, rehabilitációs célt stb.

40. Ettől a reménytől és egyben céltől való megfosztás valójában az emberi minőségtől való megfosztás. Nem véletlen, hogy a TÉSZ-t sokan lassú halálbüntetésnek tartják, pontosan emiatt. A halálbüntetésnek pedig minden formája alkotmányellenes – ebben a tekintetben az Alkotmánybíróság gyakorlatában sosem volt törés.

41. Ahogyan számos alkotmánybírósági határozat leszögezte, az állam büntető hatalma nem korlátlan [pl. 40/1993. (VI. 30.) AB határozat, 13/2001. (V. 14.) AB határozat] és ezért a mindenkori büntető törvényeknek, mind az általános, mind a különös részében foglalt normái alkotmányossági felülvizsgálat tárgyai lehetnek. Az általános részben foglalt szabályok közül a szankciórendszerre vonatkozó rendelkezések szükségképpen és közvetlenül alapjogokat korlátoznak. A korlátozás súlya nem azonos, valójában minél súlyosabb a szankció, annál jelentősebb az alapjogi korlátozás.

42. A korlátozás szükségessége-arányossága keretei között megtartandó korlátokat az Alkotmánybíróság az alkotmányos büntetőjog terminológiája alatt fokozatosan bontotta ki. A vonatkozó határozatok szerint az alkotmányos büntetőjog követelményei a büntető hatalommal



való takarékosagra, a feltétlenül szükséges mértékű és arányos igénybevételére ösztönöznek mind a bűncselekményre nyilvánítás, mint az alkalmazható büntetések és intézkedések megválasztása és a szankciók végrehajtása során. Ezek a korlátozások elsősorban a jogalkotónak szólnak, minthogy a dualista rendszerben elsődlegesen a jogalkotó szabja meg a szankciórendszer kereteit, a büntetések és intézkedések legalacsonyabb és legmagasabb mértékét. A jogalkalmazónak, a bírói mérlegelés révén csak ezen belül van mozgástere.

43. Indítványozót a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pont szerinti kógens rendelkezés alapján ítélték tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre. Ez a jogszabályi rendelkezés kizárja az eljáró bíróság mérlegelési lehetőségét, azaz amennyiben a terhelt erőszakos többszörös visszaeső, úgy az adott ügy egyedi körülményei megvizsgálását követően sem szabhat ki más büntetést a bíróság, mint a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést. Azonban, ahogy azt az EJEB a [REDACTED] is kimondta, a kínzás, embertelen és megalázó bánásmód tilalmát sértő és így egyezményesértő, ha a bírói mérlegelést kizárva, kötelezően alkalmazandó valamely esetben a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés. Ugyanis, ha az adott ügy egyedi körülményeit nem mérlegelheti az eljáró bíróság, hogy az azok alapján szabad meggyőződéséből dönthessen a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazása mellett, úgy *ex lege* meg kell fosztania a terheltet még a szabadulásnak a reményétől is. Az ilyen büntetése kizabás pedig sérti az Egyezmény 3. cikkét, egyúttal pedig az Alaptörvény B), Q), II. és III. cikkeit.

44. A Btk. 44. § (2) bekezdése és egyéb rendelkezései nem szabályozzák, hogy mennyi idő elteltével kell a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre ítélték esetén a büntetést felülvizsgálni. Nincs tehát a Btk. rendszerében az „egyszerű” életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel [Btk. 43. § (1) bekezdése] ellentétben a feltételes szabadságra bocsátás körében elvégzendő vizsgálat, illetve semmilyen egyéb olyan felülvizsgálati mechanizmus, amely egy biztos – a büntetés kiszabásakor is – előre látható időpontban történő bekövetkeztével reményt adhatna a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre ítélték esetén a büntetés revíziójára.

45. A Btk. fent kifejtett hiányosságát a [REDACTED] követően megalkotott kötelező kegyelmi eljárással (Bv.tv. 46/A-46/H. §§) kívánta pótolni a jogalkotó, így a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkotmányossága vizsgálata körében elengedhetetlen, hogy megvizsgáljuk a Bv.tv. vonatkozó rendelkezéseit is. A Bv.tv. 46/B. § (1)



bekezdése értelmében a kötelező kegyelmi eljárásra akkor kerül sor, amikor a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt a büntetéséből 40 évet kitöltött.

46. Mivel a Bv.tv. 46/A-46/H. §§ körében szabályozott kötelező kegyelmi eljárás 40 év után teremt lehetőséget a büntetés felülvizsgálatára, ezért ez a szabályozás sérti az alábbiak szerint az Egyezmény 3. cikkét, egyúttal pedig az Alaptörvény B), Q), II. és III. cikkeit is.

47. A Bv.tv. 46/B. § (1) bekezdésében megállapított 40 éves időtartam teljes egészében ellentétes az EJEB [REDACTED]

[REDACTED] (3/11/2014) ügyben azóta megerősített elveivel, mely szerint legkésőbb 25 év elteltével meg kell adni az elítéltnak a reális esélyt arra, hogy szabadulhasson. Ez az a maximális időtartam, ami az emberi elme és lélek számára még átfogható időtartam, melyen belül racionálisan elkészíthető élettervet lehet készíteni. Ezzel szemben a 40 év olyan beláthatatlan időtartam, ami az elítélt számára irreális és semmilyen magatartásdetermináló erővel nem bír, tekintve, hogy az első felülvizsgálat időpontjában már eleve aggastyán lesz. Ha egyáltalán megéri ezt az időpontot – a magyar várható élettartam statisztikák fényében ez kevéssé valószínű.

48. A négy évtizedes szeparáció, ami legfeljebb a szabadulásnak csak nagyon esetleges lehetőségét villantja fel, semmilyen valós büntetési célt nem tölt be, így nem alkalmas arra sem, hogy az elítéltet bűneinek megbánására sarkallja, ekként ebből a szempontból is súlyosan aránytalan alapjogi korlátozást jelent, mivel az Alaptörvény II cikk (1) bekezdésébe és a III. cikk (1)-(2) bekezdésébe ütközik. Nem véletlen, hogy a [REDACTED] egyik alaptételeként a Bíróság kimondta azt is, hogy összeegyeztethetetlen az emberi méltósággal, ha a szabadulás reménye olyan távoli, hogy az csak az otthon vagy a hospiceházban történő elhalálozását teszi lehetővé. Ezt a lehetőséget a Bíróság egyszerűen nem is tekintette „szabadon bocsátásnak” és ugyanúgy az Egyezmény 3. cikk 1. bekezdésének sérelmét látta benne, mint a szabadon bocsátás lehetőségének teljes hiányában.

49. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést töltők esetén a büntetés felülvizsgálata ésszerű időpontjának meghatározása nem hordoz kockázatot a társadalom védelme szempontjából sem. A felülvizsgálat lehetőségének biztosítása nem egyenlő az automatikus szabadlábra helyezéssel, arra a több lépcsős vizsgálati eljárásban közreműködő Kegyelemi Bizottság pönológiai, kriminológiai szempontok figyelembevételével, megfelelő kockázatelemzés alkalmazásával tehet állásfoglalást, s nem kielégítő eredmény esetén az erre

[REDACTED]

vonatkozó indítványt elutasításáról foglalhat állást, amelynek következtében a köztársasági elnök sem fogja kegyelemben részesíteni az elítéltet. Ilyen esetben a Bv.tv. 46/H. § értelmében 2 év múlva kerül sor az újabb kötelező kegyelmi eljárásra. Az újabb, időszakos felülvizsgálat lehetősége azonban a kegyelmi eljárás eredménytelen lezárultakor kapott igazodási szempontok mellett továbbra is garantálja a reális reményt és ösztönzi a rehabilitációt.

50. Azonban a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja által kógensen kiszabandó tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés, és az azzal együtt alkalmazandó kötelező kegyelmi eljárási szabályok (Bv.tv. 46/A-46/H.§) által meghatározott 40 év kitöltése utáni kegyelmi eljárás lehetősége az Indítványozó bűncselekményeit elbíráló bíróság mérlegelési lehetőségét kizárva teljességgel megfosztották Indítványozót a szabadulás, a fegyházon kívüli élet reményétől. Ez pedig a fentebb kifejtettek alapján súlyosan sérti az Egyezmény 3. cikkét, és így az Alaptörvény B), Q), II. és III. cikkeit.

V. Kérelem

Összegezve a fentebb részletesen kifejtett indokaimat, a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja, és az azt alkalmazó ítéletek, azaz a Fővárosi Ítéltábla 2019. június 26. napján 6.Bf.57/2019/20. számú másodfokú ítélete, illetve a Budapest Környéki Törvényszék 15.B.18/2018/43. számú elsőfokú ítélete sérti az Alaptörvény II. Cikkében foglalt emberi méltóságához, a III. Cikkben foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmát valamint a II. és III. Cikkkel együtt olvasott B) Cikkét (jogállamiság elve) és Q) Cikkét (a magyar jog és a nemzetközi jog összhangjának biztosítása), mert a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja az eljáró bíróságok mérlegelési jogkörét megszüntetve, kógens rendelkezéssel írta elő Indítványozó esetében a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés és az ahhoz szorosan kapcsolódó egyezményesértő jogszabályi környezet alkalmazását.

Tisztelt Alkotmánybíróság, a beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérem, hogy a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontját, mint alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezést, valamint a Fővárosi Ítéltábla 2019. június 26. napján 6.Bf.57/2019/20. számon meghozott másodfokú ítéletét a Budapest Környéki Törvényszék 15.B.18/2018/43. számú ítéletére kiterjedően, mint alaptörvény-ellenes bírói döntéseket semmisítse meg. Emellett kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy a jelen alkotmányjogi panasz-eljárást követő, Indítványozó büntetőperében zárja ki a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja alkalmazhatóságát.

Tekintettel a beadvány tárgyát képező ügy rendkívüli alkotmányos jelentőségére, kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy az Indítványozó panaszát sürgősséggel tárgyalja.

Budapest, 2019. augusztus 26.

Tisztelettel,

Az Indítványozó képviseletében: